

„Što tu stejo do njebjes hladaće?“

Jako wučomnicy za Jezusom hladachu, kak do njebjes spěješe, hlej, steještaj při nich mužej w běfej drasće, kotraž prajištaj:

„Wy mužojo z Galileje, što tu stejo do njebjes hladaće? Tutón Jezus, kotryž je wot waszaty do njebjes, wróci so tak, kaž sće jeho widželi do njebjes spěć.“

Japoštołske skutki 1,10–11

„Što tu stejo do njebjes hladaće?“, bychmy so móhli tych prašeć, kotrychž na pódlanskim wobrazu widžimy. Wobraz je nastał na Serbskim ewangelskim kóncu tydženja w Hainewaldže, hdyž běchu so wšitcy wobdžělnicy w formje křiža zestupali, zo by Lukaš ze swojej trutu dopomnjenski wobraz fotografował. Džakowano modernej technice nastanu džensa tajke wobrazy jara spěšnje.

Prašenje „Što tu stejo do njebjes hladaće?“ je z biblije wzate. Wučomnicy běchu je slyšeli, jako bě jich Jezus na horu skazał a jich potom po poslednej krótkej narěči wopušćil. Jandzelej běštej so jich prašať, čehodla dale do njebjes hladaja, hdyž bě wón tola hižo přeč byl.

W Hainewaldže pozběhny so truta na krótku chwilu do powětra, zo by wšitko derje fotografowała. Na Galilejskej horje bě so Jezus trajnje wot svojich wučomnikow rozžohnował. Po stanjenju z rowa na jutrownej njedželi běše so 40 dnjow wšelakim ludžom pokazať: wučomnikam, někotrym žonam, mjez kotrymiž bě Marja Madlena jako najznačiša, a skónčnje tež dalšej wulkej syle wěriwych. W listach japoštoła Pawoła namaka so liscina z oficialnymi swědkami zrowastanjeneho Chrystusa, kotrejež poslednje mjeno je te japoštoła Pawoła sameho. (1 Kor 15,5–8)

Z Božim spěćom bě kónec z pojutrownymi zjewjenjemi. Jezus njebě wot tuteho dnja wjace widžeć. Wšitcy, kiž su na někajke wašnje po tym Jezusa widželi, mějachu priwatne zjewjenje abo dožiwjenje, kiž nje-měješe oficialny charakter.

Rozžohnowanje na přeco je zrudna wěc. Tola Bože spěće to njeběše, přetož jandžel přilubi wučomnikam, zo so Jezus zaso na zemju wróci, štož ma so stać na kóncu wšěch časow.

Smy potajkim žiwi w času mjez woteńdženjom Jezusa do njebjes a jeho nawrótom na kóncu wšěch časow. Znamjenja něćišeho časa njejsu přeco pozitivne, kaž

z powěsćow zhonimy. Šěrja so pandemije, wjedu so surowe wójny, zemja rži a zniči w krótkim času tysacy ludži. To wšo su wěcy, kotrež je Jezus wěšćil jako znamjenja poslednjeho časa, doniž so zaso na zemju njewróci. Swojim wučomnikam pak je, hdyž bě jich wo tym powučil, optimistiske zhladowanje poručil: „Hdyž pak so tole počnje stawać, hladajće horje a pozběhńće swoje hłowy, přetož vaše wumóženje so přibližuje.“ (Lukaš 21,28) Horje hladać do njebjes a swoje hłowy pozběhńć – to ma być naše nastajenje tež w čezkich časach.

Jezus njeapeluje jenož na dobru wolu svojich wučomnikow, ale sće jim tež svojeho Ducha. Swjaty Duch ma pola nich być jako posyljenje a jako trošć we wšitkich njelubnych položenjach. Džesać dnjow po Božim spěću wula so Swjaty Duch na nich a woni so poľni energije a ze znajomosćemi cuzych rěčow na puć podachu, zo bychu Jezusowy ewangelij wšemu swětej wozjewjeli. Po tysac lětach docpě Chrystusowy ewangelij tež našu serbsku Źužicu a měješe dobre wusutki na naše zghromadne žiwjenje.

Hdyž w našim času wjele negatiwnych powěsćow slyšimy, tak so njetrjebamy džiwjeć, wšako su nam w bibliji wěšćene. Tola Boži Swjaty Duch, kotryž k nam přińdže přez Bože słowo, dawa nam mocy a pozbudjenje hač do kónca.

Či, kiž běchu w Hainewaldže sobu, su so njedželu připódnju zaso na dompuć podali. Jutrowne prózdny so skónčichu. Pónđzel rano dyrbjachu šulerjo zaso do šule a starši na džěto. Nječ pak wšitkim wostanje w pomjatu „njebjeska perspektiwa“, kotraž dawa posyljenje a duchownu zghromadnosć.

Jan Malink

Do křiža zestupani wobdžělnicy serbskeho kónca tydženja w Hainewaldže

Foto: Lukaš Meyer

Sej Božu stwórbu wotkrywać

Lube džěci, w swojim zašłym přinošku sym wam wo swojim pućowanju po Južnej a Srjedźnej Americe powědała a wo přenjeji staciji Costa Rica rozprawjała. Džensa chcu wam wo cyle wosebitym městnje w Kolumbiskej powědać. Připódl: Kolumbiska je po italskim namórniku Christophje Kolumbusu pomjenowana, hačrunjež wón tutón kraj ženje wopytał njeje.

Přez cyły měsac sym z přecelom po Kolumbiskej pućowała. Jedne městno pak je mi wosebje w pomjatkowostwało, mjenujcy kupa Isla Grande (serbsce: Wulka kupa). Kupa je najwjetša z 28 małych kupow. Čehodla je tak wosebita? Na tutej kupje nimaja žanu elektriku, žane wodowody, žane awta a žanu telefonisku abo internetowu syć. Handy móžeš woměrje w tobołce wostajić. Kak su wobydlerjo tuteje kupy žiwi? Za nas w Němskej je žiwjenje bjez tutech modernych srědkow njeprědstajomne.

Zo by na kupu přišo, trjebaš čolnikowu taksu. Tute taksy po wěstym jězbnym planje jězdźa. Hdyž chceš zaso wróćo na kraj, dyrbiš so dokładnje po času měć. Bydlachmoj w drjewjanej hěće, kiž bě jara skromnje wuhotowana. Nimo loža, blida a dweju stólcow běštej tam tonje: jedna z mórskje wodu a dalša z dešćowje wodu. Dešćowa woda słužeše k wumyću. Při dešču staja ludžo tonu won, zo bychu dosć wody za suchi čas nahromadźili. Wodu dyrbiš sej jara derje rozdźělić, tak zo móžeš so tež na suchich dnjach wumyć. Na mórskje

wodze njeje žaneje nuzy. Tuta trjeba so za nuznik. Haj, a pitnu wodu dyrbiš sej kupić.

Kóždy ranje nawari hospodar hěty nad wohenjom wjacore kany čaja a kofeja a wječor sydachu slódnje jědže. Zeleninu sami plahuja abo z taksu dowožuja. Na kupje je tež mały wobchod. Tam předawaja slódkosće, napoje a samopřihotowane kolumbiske jědže. Tutón wobchod je zdobom centrum a zetkanišćo wšěch wobydlerjow kupy.

Druhdy dawaše milina z wulkeho generatora, kotryž so z bencinom čěri. To pak bě zřědka. Z čím so ludžo zaběraja, hdyž nimaja telewiziju ani kompjuter ani handy? Sym so kaž slědzerka čuła. Kóždy dzeń sym něšto nowe na kupje, w přirodze abo we wodze wotkryła. Tak smój na jednym

wječoru z čolmom po lagunje po puću bytoj a při tym mějachmoj rjane dožiwjenje:

Hdyž běchmoj zaso k brjohu dojeťoj, bě hižo čma, dyrbjachmoj z čolma do wody skočić. Nadobo poča so woda swěčić. Z kóždym pohibom nohow bě magiske swěćenje znowa wobkedźbować. Štož so tak swěćeše, bě fluorescěrowacy plankton. Móhli jón tež jako janske muški morja wobhladować. Hdyž bychu na kupje milinu měli, bychmoj sej snano film w telewizoru wobhladaťoj, ale njebychmoj wulkotne dźiwadło w morju dožiwiťoj. Druhdy hrajachmoj pak tež w swětle swěčkow hry abo wobkedźbowachmoj hwězdy na njebju.

Lube džěci, snadź spytaće raz, kak to je bjez miliny. Hasńće swoje elektriske nastroje a přeměńće so do małych slědzerjow. Runje nětko w nalětnim času móžeće wjele rjaneho w Božej stwórbje wobkedźbować.

Waša **Maria Wirthech**

Kupa Isla Grande w Kolumbiskej

Foto: Maria Wirthech

Pokiwy

Literarna rozmołwa

Z diskusiju wo knize Měřany Cušcyneje „Stop a stup“ pokročuje so rjad wuměškich rozmołwow Zwjazka serbskich wumělcow pod titulom „tracTare“ pjatk, 5. meje, we 18.00 hodź. w towarstwowej rumnosći Budyškeho hosćenca „Brauhaus“ na Thomasa Mannowej dróze 7. Zawod do edicije poda Sylwija Šěnowa. Na zarjadowanje su wšitcy zajimcy přeprošeni.

Znowaposwjećenje pišćelow

Wot nazymy 2021 džělaše pišćelotwarska firma Groß z Wadec na restawraciji pišćelow w Bukečanskej cyrkwi. Wobnowjeny instrument, kotryž bě 1890 firma Eule z Budyšina twariła, poswjećuje so znowa njeđzělu, 14. meje, w 14.00 hodź. Po tym su wšitcy na kofej přeprošeni. Sčěhuje přestajenje pišćelow w słowje, wobrazach a hudźbje.

Koncert w Malešecach

W Malešanskej cyrkwi zarjadowuje Domošina njeđzělu, 14. meje, w 16.00 hodź. nalětni koncert. Spěwa chór Budyšin pod dirigentom Michałom Jancu, k zahajenju koncerta wustupja džěci Malešanskeje Witaj-pěstowarnje „K wódnemu mužej“. Zastup je darmotny.

Počesćenje Šěracha

Składnostnje 250. posmjertnin fararja a pčolarja Hadama Bohuchwała Šěracha wotewrja sobotu, 20. meje, w Budyšinku pućowansku šćežku na jeho slědach. Wobdźělnicy běža zhradnje něhdže štyri kilometry dołhi, z informaciskimi taflemi wuhotowany puć. Zetkanje je w 14.00 hodź. na bywšim farskim dworje w Budyšinku.

Premjera w Ptačecach

Přeprošamy wutrobnje na serbsko-němske popołdnje njeđzělu, 21. meje, do Ptačec. Započnjemy w 15.00 hodź. z dwurěčneju nutrnosću fararja dr. Reichelta w cyrkwi. Wokoło 15.30 hodź. přizamknje so bjesa-

da před domizniskej stwu. K temu poskićamy kofej a tykanc kaž tež kulturne překwapjenki a folklornu hudźbu ze skupinu „Złokomorowska psěza“. Wjeselimy so wosebje na swójby!

Přeceljo šulskeje a domizniskeje stwy

Serbski bus do Wróclawja

Wotjědzemy njeđzělu, 21. meje, rano w 7 hodź. w Budyšinje na busowym zastanišću na Tuchorskej južnje Marje-Marcineje cyrkwe. Wokoło 19 hodź. wróćimy so do Budyšina. Přizjewić móžeće so hišće pola Měrcina Wirtha w Budyšinje (tel. 03591 / 605371). Jězba plaći za dorosćeneho 35 eurow a za džěćo 15 eurow.

Handrij Wirth

„Nitki našeho žiwjenja“

Kónc tydženja swójbow ewangeljskich Serbow w Hainewaldže

Ewangeljscy Serbja su so znowa na pojutrowny kónc tydženja swójbow w Hainewaldže zetkali. 15 dorosćenych, 14 džeći a 10 młodostnych z Badensko-Württembergскеje, Sewjerorynsko-Westfalsкеje, Šwikawy, Drježdžan, Lipska a Łužicy bě so pjatk, 14. jutrownika, na tři dny do Žitawskich horin podało a wjele rjanych dožiwjenjow měło. Pod heslom „Nitki našeho žiwjenja“ zaběrachu so mjez druhim ze zhromadnym spěwanjom, modlitwu a džěłarničkami. Nawod měješe wospjet Slepjanska fararka Jadwiga Malinkowa. Při organizaciji podpěrowachu ju Lubina Malinkowa a Katja Meyerowa kaž tež Serbska superintendentura w Hodźiju.

Na sobotnišej džěłarničce diskutowachu młodostni a dorosćeni temu kónca tydženja. Při tym zložichu so tež na stawizny z biblije a zwobraznichu je z improvizowanym džiwadłom. W jednej scenje počahowachu so na losowanje wo Jezusowe drasty. Dokelž bě drasta w tehdyšim času jara drohotna, losowachu wo nju, kaž je wopisowane w ewangeliju po swjatym Janje na 19. stawje.

Dalša džiwadłowa scena počahowaše so na 37. staw knihy Genezis. Jozef dósta wot swojeho nana Jakuba drohotnu drastu. Z tym zwurazni Jakub, zo ma Jozefa za najwažnišeho ze swojich synow. To pak zbudzi zawisć tamnych synow. Tehodla čisnychu Jozefa do studnje, wzachu jemu drohotnu drastu, namačachu ju z kreju zwěrjeća a wróćichu ju Jakubej prajo, zo bě Jozefa džiwje zwěrjo zežrało.

Serbska zhromadnosć pod Božim słowom pod nawodom Slepjanskeje fararki Jadwigi Malinkoweje

Drasta wobsteji z nitkow. Tehodla běštej so runje tutej bibliskej stawiznje wupytało. Zdobom so w tym zwobrazni, zo su nitki styki a počahi, kaž je na přikład w swójbje, w šuli abo na džěle mamy. Tež naš charakter, naša maćerna řeč, strowotny staw abo žiwjenske wobstojnosće su nitki, kiž so do cyłka spletu a naše žiwjenje postajeja.

W tajkej syći smy žiwi a so pohibujemy.

Tež džeći zaběrachu so z nitkami a plečechu pod nawodom Katje Meyeroweje tak mjenowane přečelske bančiki. Z tajkimi bančikami hodža so wobstejace přečelstwa skrućić a tež nowe nawjazać. Nitki móhtrjec čłowjekow zwjazuju.

Popołdnu přewjedžechu młodostni po Hainewaldskich lěsach fitness-challenge, zestajenu wot Eleny Quarzoweje. Džeći pak pytaču zhromadnje za pokładom. K temu běchu je Milena, kiž měješe tón dzeń 10. narodniny, a jeje staršej přeprysyli. Dorosćeni pak podachu so do susodneho Wulkeho Šunowa, zo bychu tam na wjedženju po damastowym a frotejowym muzeju zhonili, kak z nitkow rjane a drohotne płaty nastanu. Wječor wuklinča z hrami, spěwom a zhromadnej modlitwu.

Njedzelu dopołdnja swjećachu wšitcy pod nawodom Jadwigi Malinkoweje zhromadne kemše. Móčne spěwanje ze spěwarskich a z noweho džěćaceho a młodžinskeho spěwnika „Zernička“ přewodžeše Gunnar Krawc ze Šwikawy na gitarje. Tež zhromadnje zanjeseny nowy kanon, kotryž bě Evelyn Fiebiger na słowa Handrija Zejlerja napisala, so hižo dosć derje poradzi.

Při wuhódnoćenju zhromadnych dnjow sej wosebje džeći přejachu, zo by zetkanje dzeń dlěje trało. Wšitcy běchu sej přezjedni, zo chcedža klětu zaso na samsnym městnje swójbne kónc tydženja přewjesć a nitki zhromadnosće pod Božim słowom dale plesć.

Stefan Cuška

Zhromadne spěwanje z noweho džěćaceho a młodžinskeho spěwnika „Zernička“

Foće: Stefan Cuška

Jutrowne spěwanje we Wuježku tež jendźelsce

Wotpowěduju słowam bibliskeje stawizny „rano zahe, hdyž slónco schadžeše“ bě Bukečanska wosada jutrowničku k spěwanju na Pawlikec/Dejekc statok we Wuježku přeprysla. Tónkróć běchu tež hosćo z Awstralskeje prošeni, potomnicy Měrcíneć swójby, kiž běše w 19. lětstotku z Delan wupućowala. Potomnicy chcychu rady jutry w ródnej wosadze swojich prjedownikow woswjećić.

Rano w šesćich zahaji so nutrnosť ze zwonjenjom z Bukečanskeje cyrkwyje. Něhdže 30 domjacym wobdźělnikam přidružichu so 14 Awstralčenjo. Wšě trěbne přihoty bě zaso Krygarjec swójba zhradnje z fararjom Haenchenom wobstarala.

Nutrnosť wotmě so podobnje kaž w zaštych lětach. Na spočatku spěwaše so kěrluš „Chrystus je stanył“, na což farar Haenchen přitomnych němšce a serbsce postrowi. Po kěrlušu „Wir wollen alle fröhlich sein“ čitaše so jutrowna stawizna. Předowanje měješe farar Haenchen w serbskej a němškej řeči, při čimž móžachu němšcy wěriwi na programowych łopješkach přeložk serbskeho džěla sobu čitać. Hosćo z Awstralskeje zanjesechu pod nawodom fararja Colina Hufa z Tarringtona

Jutrowne spěwanje na dworje Pawlikec/Dejekc statoka we Wuježku

Foto: Arnd Zoba

(awstralske Buceky) kěrlušej „Jesus Christ is risen today“ (Jesus Christus je džensa horjestanył) a „Yours is the glory“ (Twoja je česć). Po dwurěčnej modlitwje, Wótčenašu a žohnowanju zanjesechu sej na kóncu wšitcy wjesele „My džak ći Jezu dawamy“ a „Hdže su mi banty čerwjene“.

Jara witaly na dosć chłódnym ranju bě po tym wot Krygarjec swójby poskićeny horcy kofej z jutrownym pječwom. Po krót-

kej přestawce dojedže skupina dujerjow pozawnoweho chóra ze swojimi instrumentami a zahra před dworom wšěm zhradženym a wjesjanam jutrowne kěrluš. Tak so rańša nutrnosť dostojnje zakónči.

Cyle zarjadowanje móžeja sej zajimcy pod linkom https://www.youtube.com/watch?v=S1k_HM_enfY wobhladać.

Arnd Zoba

„Zwuk jako puć k wutrobje“ – přednošk w Hodźiju

Na zeńdženju Hodźijskeje Bjesady přednošowaše srjedu, 19. apryla, psychologa dr. Christian Kessner z Lohmena. Tema přednoška bě „Zwuk jako puć k wutrobje“. Gerhard Krawc witaše k temu něhdže 25 připoslušarjow z hesłom dnja. Sćěhowaše zhradnje němško-serbske spěwanje kěrluš, štož so derje poradzi. Přichwatali běchu tež Serbja z Njeswaćidla, Rakec a Budyšina kaž tež němšcy wosadni z Hodźija. Poslednje bě móžno, dokelž bě před-

nošk w němškej řeči z někotrymi serbskimi pasażemi.

Kaž nimale kóždy rodzeny Łužičan ma dr. Kessner serbskich prjedownikow, njeje pak ze serbskej řeču wotrostł. Jako młodostny slyšeše pozdatnje připadnje předstajenje oratorija „Nalěćo“. Móc serbskeje řeče a hudźby jeho nutřkownje tak hrabny, zo so jemu zrazom přistup k swójskim serbskim korjenjam wotewri. Tule serbskosć haji hač do džensnišeho a posřed-

kuje ju dale swojim sobučłowjekam.

Na spočatku přednoška spěwachmy němšce a serbsce spěw Zejlerja a Kocora „Pój, wječoro, k nam rjany“ / „Komm zu uns, schöner Abend“. Z pomocu wobrazow poda potom dr. Kessner zawod do anatomije a fyziologije slyšenja, štož slyša k džiwam stwórby. Dale rozložil hudźbnowědomostnje a psychologisce hudźbu a jeje zaznawanje. To njebě přeco lochko zrozumić, ale myslu sej, zo je so jemu poradziło, připoslušarjam to bytostne sprosředkować. K temu zatwari do přednoška krótku hudźbnu wurězku z Kocoroweho oratorija „Nalěćo“ a dalších jeho twórbow. K zakónčenju spěwachmy zhradnje dwurěčnje spěw Zejlerja a Kocora „Ha widžu-li ptačata čahnyć“ / „Und sehe die Vögel ich ziehen“.

Připoslušarjo džakowachu so referentnej z přikleskom a nalětnim kwěćelom. Oficialny džěl wječora skónči so z dwurěčnym Wótčenašom a ze žohnowanjom sup. Rummela.

Mi so wjasni, kak derje bě, temu w němškej řeči poskićeć: Přetož tak je móžno, wjac wosadnym přistup teho serbskeho k wutrobje a rozumej wolóžić a so tak wo dwurěčnosť wosady starać. Mi bě přednošk dr. Kessnera kulturny a duchowny dobytk.

Gerat Krawc

Psychologa dr. Christian Kessner přednošowaše w Hodźijskim kantoraće wo hudźbje a jeje zaznawanju.

Foto: Měrcín Krawc

Wosebite Bukečanske partnerstwo

Hosćo z awstralskich Bukec jutry w Serbach dožiwili

Mnohe města, wsy a wosady haja na swojej runinje partnerstwa do wšelakich kónčin kraja a wukraja. Wo wosebite partnerstwo jedna so mjez Bukecami we Łužicy a Tarringtonom w Awstralskej, kiž so hač do 1918 Hochkirch mjenowaše. „Hić po pućach, po kotrychž běchu hižo moji prjedownicy šli a swjećić kemše w cyrkwi, do kotrejež běchu woni něhdy chodžili“, wuzběhny Betty Huf, w Tarringtonje bydlaća předsydka towarstwa potomnikow Serbow Wendish Heritage Society Australia, swoje mysle w interviewje w Serbskich Nowinach (Předženak 6.4.2023). Tajke začuća widžu jako přičinu zwjazanosće mjez Bukecami w Awstralskej a we Łužicy.

Dopominam so derje na přednošk Helmuta Faski před někak 60 lětami w Bukecach wo potomnikach Serbow w Texasu a na přednošk Beverly Gotzky z Awstralskeje před někak 30 lětami. Přednoškaj běštej mi nastork, so bliže z wupućowarskej temu zaběrać. Bórže slyšach ze wšelakich rózkw Bukečanskeje wosady přeco zaso wo někajkim pućowanju na pjaty kontinent. Wopyt našeho fararja Thomasa Haenchena z mandželskej 2003 w Tarringtonje a Hufec mandželskeju z Tarringtona na Serbskim ewangelskim cyrkwiniskim dnju w Bukecach 2005 běštej mi z mandželskej posledni nastork, zo wopytachmoj w léce 2009 Hufec w Tarringtonje.

Hufec mandželskaj pokazaštaj namaj tehdy w tamnišej wokolinje wšitko, štaž na Łužicu dopomina. Hluboko hnući stojachmoj před skromnym domčkom, kiž bě sej Byrgarjec swójba z Mješic jako swój přeni přebytk w Awstralskej natwarila. Dopominajo so na tutón wokomik mamoj poľne

zrozumjenje za wšu motiwaciju Hufec mandželskeju, styki do Łužicy wudžeržować a skrućić. Začuwachmoj to při wutrobny witanju w jeju domje kaž tež njeźelu přez wosadu na kemšach w Tarringtonje, pozdžišo tež při wjeselu nad založenjom Ewangelskeje srjedźneje šule w našich Bukecach. Bukečanska wosada zaso pomhaše, Hufecom wobstarać serbsku měchawu a česki kozoľ. Džakownaj běštaj tež za wuslědženje ležownosće jeju prjedownikow w Delanach pod Čornobohom.

Betty Huf rodź. Měrcinec bě svojich awstralskich přiwuznych, kiž běchu zwjetša potomnicy z Delan wupućowaneje Měrcinec swójby, za jězbu do Łužicy zahoriła. Dawno hižo planowany wopyt dyrbeše so korony dla wospjet přesunyc. Lětsa nětk dojdže sej ze 14 wosobow wobstejaca skupina čich pjatk do Budyšina, hdžež wobdželi so popoľdnju na serbskich kemšach w Michaľskej cyrkwi. Tam přednjese Betty Huf w mjenje wopytowarjow postrow, zhromadnje zanjesechu hosćo čichopjatkowniši kěrľuš w jendželskej rěči. Po kemšach přednošowaše jim sup. n. w. Jan Malink wo cyrkwi a Serbach.

Sobotu wopytachu Awstralčenko Serbski muzej. Po wobjedze doma pola Malinkec přewodžeše jich Trudla Malinkowa na jězbu po někotrych wsach Bukečanskeje wosady. Wosebje zajimowachu hosći Trjebjeńca, Koporcy, Cornjow, Wuježk, Mješicy a Delany. W Delanach jich Bukečanska kěbětarka Beate Siemensowa, prawnučka serbskeho prócowarja Arnošta Hennersdorfa, po wsy wodžeše, jim ródny dom Jana Kiliana pokaza, a jich z bohatej swačinu pohosći.

Mandželskaj Betty a Colin Huf z awstralskich Bukec nawjedowaštaj jutrowny zajězd do Łužicy
Foto: Trudla Malinkowa

Jutrowničku rano wobdželiču so Awstralčenko na jutrownym spěwanju we Wuježku. Přizamkny so snědań na wosadnej žurli w Bukecach a zetkanje z mnohimi znatymi z wokoliny. Čas so spěšnje miny a bórže wolachu zwony do cyrkwe. Na kemšach čitaše so scenje serbsce a němšce, čitarce běštej so serbsku drastu zhotowaľoj. Připowědanje jutrowneho poselstwa sta so město předowanja lětsa přez džěci, kiž předstajichu musical. Přiklesk bohaće zhromadźeneje wosady mytowaše poradźene předstajenje. Próstwy přednjeseštaj farar Colin Huf z Tarringtona jendželsce a farar Thomas Haenchen z Bukec němšce.

Po kemšach podachmoj so z mandželskej, awstralskimi hosćemi kaž tež z farar Haenchenc swójbu do Hasłowa na wobjed. Nimo slódnego serbskeho kwasneho wobjeda maš w Bizoldec korčmje hišće dalšu wosebitosć. Hnydom před korčmu móžeš tam nimojěchacej křižerskej procesionaj wobdžiwać, najprjedy Baćonski a hodžinku pozdžišo Radworski. Dale podachmy so do Ralbic, zo bychmy Kulowskich křižerjow dožiwili. Nažel dojdžechmy trochu pozdže, tak zo jenož hišće kónč křižerskeho čaha wuhladachmy. Začišć zawostaji tež wosebity napohlad kěrchowaw w Ralbicach. Naposledk dožiwichmy w Pančanskim klóštrje zakónčenje procesiona. Wuběrna akustika w klóšterskim dworje wobradži nam jónkrótne dožiwjenje křižerskeho spěwanja a rjane zakónčenje wopyta našich hosći zdaloka. **Arnd Zoba**

Awstralscy hosćo jutrowničku rano při snědani na Bukečanskej wosadnej žurli. Před tym běchu so na jutrownym spěwanju we Wuježku wobdželi.
Foto: priwatne

Posledni serbscy fararjo w serbskich wosadach sakskeje krajnjeje cyrkwyje (8)

Pawoł Jenč w Kamjencu (hač do 1928)

Z reformaciju so klóšter franciskanow w Kamjencu rozpušći. Wot 1565 wužiwa- chu klóšterske twarjenja jako lačonsku šulu (gymnazij), cyrkej pak so postaji za ewangelske kemše w serbskej rěči. Na dnju wšěch swjatych, 1. nowembra 1565, so tu přenje tajke kemše swjećachu. Do cyrkwyje pokazani běchu serbske wsy Kamjenskeje wosady. Jako serbski předar skutkowaše stajnje třeci wosadny duchowny, diakon mjenowany. Cyrkej méješe z teho časa tři wšelake mjena: Klóšterska, Hanina abo Serbska cyrkej.

W léce 1884 přistůsachu serbskej (wjesnej) wosadze serbske wsy Běta (Biehla), Čornow (Zschornau), Jěžow (Jesau), Křidoł (Schiedel), Němske Pazlicy (Deutschbaselitz) kaž tež němske wsy Bambruch (Bernbruch), Wukey (Hausdorf), Šumbach (Schönbach) a Špitl (Spittel). Po zwěsćenju Arnošta Muki bě tehdy w serbskich wsach hišće wjac hač połojca wobydlerstwa serbska, w cyłej wjesnej wosadze pak hišće něhdže třecina.

Hladajo na nahladnosć a dochody njebě městno diakona při Serbskej cyrkwi jara požadane mjez duchownymi. Zwjetša bě wone přenje zastojnske městno za młodych bohosłowcow, kotřiž běchu runje swój studij dokónčili a tu wostachu, doniž so na lěpše městno njedóstachu. Z tuteje přičiny diakonojo při Kamjenskej Serbskej cyrkwi husto měnjachu. Tak sta so tež w léce 1886, jako Arnošt Matek, kotryž bě tři lěta předy jako diakon w Kamjencu započat, jako farar do Budyšinka woteńdže a wot tam pozdžišo dale do Barta.

Jako noweho diakona do Kamjenca powołachu 1887 kandidata teologije Pawoła Jenča (Paul Georg Jentsch), syna zaslužbneho serbskeho fararja a stawiznarja Korle Awgusta Jenča (1828–1895) w Palowje. Rodzeny 2. nowembra 1861 na Palowskej farje přeńdže Pawoł Jenč po ludowej šuli na Budyski gymnazij. Studij teologije zahaji w Tübingenje a zakonči w Lipsku, hdžež bě sobustaw Łužiskeho předarskeho towarstwa. Wot 1883 do 1886 wobdžěleše so kóždy lěto w semesterskich prózdnicach na Serbskim homiletiskim seminarje, kotryž so štyri tydzenje dolho pod nawodom fararja Imiša w Hodžiju wotmě. Młodzi teologoj přihotowachu so tu na službu w serbskej wosadze.

Ordinacija a zapokazanje Pawoła Jenča wotměšej so 20. februara 1887 w němskej rěči w Kamjenskej hłownej, Marinej cyrkwi. Tydzeń pozdžišo farar Jakub z Njeswačidła w Klóšterskej cyrkwi młodeho duchowneho serbskej wosadze předstaji. K temu „bě so wulki lud zhromadził; cyła cyrkej bě napjeljena. Haj, smy tudy hišće wjele Serbow! Bohu budž džak a wšitkim

swěrnym dušam a wyšnosćam, kiž su k tomu pomhałe – mamy zaso serbskeho předarja.“ (SN 5.3.1887)

Po smjerći swojeho nana Korle Awgusta Jenča 1895 prócowaše so Pawoł Jenč wo wuprózdnjene farske městno w swojej ródnej wsy Palow. Město njeho pak přistajichu sej tam němskeho fararja, štož so drje w serbskej zjawnosći kritizowaše, ale na situaciji ničo njezměni. Hač je so Pawoł Jenč hišće wo dalje farske městna w Serbach prócował, njeje znate. W serbskim narodnym žiwjenju wón njewustupowaše, njebě tež člon Maćicy Serbskeje.

wo nabožno-narodnej situaciji w tamnišej wosadze: „Je njeprawo, hdyž je so jemu (cyrkwinskemu radzičelej Rosenkranzej, T.M.) porokowało, zo njeby našim Serbam přecelnje zmysleny był. ... Hdyž je wón wuprajil, zo móhte serbske kemšenje w Kamjencu zańć, hdyž je wopytanje serbskich kemšenow lěto a hubjeńše, su to tola Serbja sami zawinowali, hdyž swoje serbske kemšenja lěpše njewopytaju. Serbja na mjezach su sami zwjetša wina, dokelž mało na swoju narodnosć dzerža, swoje džěči němske woćahnu a so hakle pozdže dopomnju, hdyž woni němsku młodosć po

Farar Pawoł Jenč z mandželskej a synomaj wokoło lěta 1920.

Repro: Jan Bart, Serbski muzej

1897 slubi so diakon Jenč z Friedu Endler (1867–1943), kotraž pochadžeše z Graala při Baltiskim morju. Kamjenski diakonat, w kotrymž swójba bydleše, ma džensnišu adresu Kirchstraße 13. Je to dwuposchodowy dom na kěrchowje při Marinej cyrkwi, nalěwo wot hłowneho zachoda na kěrchow. W swojich zakładach słuša tutón dom z lěta 1478 k najstaršim twarjenjam města.

Za zastojnski čas Pawoła Jenča přeněmćenje Kamjenskich kónčin dale postupowaše. W léce 1907 rěkaše: „Serbowstwo je w bliskosći Kamjenca chětro woteběrało, tak zo je so jenož hišće jónkróć za mjesac w Kamjencu serbski předowało. Naše knihowne towarstwo ma we wokolnosći tak mało sobustawow, zo tam wjacy hódno njeje póselnika pósłać. Serbske časopisy so tam wjacy nječitaja.“ (PB 27/1907)

Do Přenjeje swětoweje wójny rěkaše

sebi widža, kotraž wjace wo serbsku rěč njerodži.“ (PB 4/1913)

20. februara 1927 woswjeći Pawoł Jenč swój 40lětny zastojnski jubilej. 1928 poda so na wuměnk (na narownym pomniku steji wopak 1929). Z tym serbske kemše w Kamjencu doskónčnje zańdžechu. Jako wuměnkar wučahny z diakonata a přesydli so z mandželskej do bydlenja něhdže w měsće.

Pawoł Jenč zemřě 29. nowembra 1943, pječ njedžel po swojej žonje. Zhromadnje wotpočujetaj na kěrchowje při Marinej cyrkwi w bliskosći diakonata, w kotrymž běštaj lětdžesatki bydliloj. Na narownym pomniku steji, zo bě Pawoł Jenč „3. Pfarrer von Kamenz und letzter wendischer Prediger“. Pódla njeju je pochowany syn Ernst Christoph Jentsch (1901–1963), kotryž skutkowaše po swojim nanje tři lětdžesatki jako třeci farar w Kamjencu, nic pak hižo jako serbski předar. **Trudla Malinkowa**

Lóšt do spěwanja

słowa: Handrij Zejler
kanon: Evelyn Fiebiger

1. Spě - waj, ko - muž spěw je da - ty, 2. jan - dže - ljo tež spě - wa - ja.

3. Złóst - nik, w swo - jich hrě - chach ja - ty, 4. ni - ma lóšt do spě - wa - nja.

Chwalace słowa Katje Meyeroweje w měrcowskim čisle Pomhaj Bóh zbudźichu we mni wćipnosć na knižku „Čas ma křidła“. Rjane wuhotowanje přepróšuje k wotkryću mnohich małych žiwjenskich mudrosćow Handrija Zejlerja.

Jedne hrónčko wo spěwanju so mi wosebje zalubi. Hižo při čitanju džěchu mi hudźbne motiwy přez hłowu. Jandželjo juskaja w najwvyšich zynkach. Hrěšnik, w sebi samym popadnjeny, wostanje na dwěmaj zwukomaj sedžo. Njelóšt po-

kaza so we hłubokich zynkach.

Nětk mějachu so ideje jenož hišće do harmoniskeho cyłka zwjesć, zo bychy jako kanon derje klinčeli. Hdyž bě wšo hotowe, zadźiwana zwěsćich, zo bě so wěsta „Katyřzinka“ do melodie zadobyla. Haj, čehodla poprawom nic? Handrij Zejler wěšće njeby ničo přećiwu temu měł.

Tehodla: Spěwaj, komuž spěw je daty!
A wjele wjesela při tym!

Evelyn Fiebiger
z němčiny T.M.

Tafle wo fararju a pčolarju

Na dalším zarjadowanju składnostnje lětušich 250. posmjertnin Hadama Bohuchwała Šěracha wotkryštaj Budyski krajny rada Udo Wićaz a Malešanski wjesnjanosta Matthias Seidel njedźelu, 2. apryla, w Budyšinku informacisku taflu wo wuznamnym serbskim wučencu. Lubina Malinkowa namołwješe w swjedźenskej narěči, zo měta sej tež džensniša generacija wažić hódnoty, kotrymž bě Šěrach swoje žiwjenske džěło wěnował. Po jeho přikładze měli so wosebje starać wo zdźerženje serbstwa a wo škit přirody.

Dwurečna informaciska tafla nasta na iniciatiwu bywšeho Malešanskeho wjes-

njanosty Güntera Sodana. Zhotowili su ju w štyrjoch eksemplarach: Jedna steji nětko při zachodze na něhdyši farski dwór w Budyšinku, druha je postajena za Nosaćicy, hdžež bě so Šěrach narodził. Třeću taflu přepodaja Němskemu muzejnej pčotkow we Weimarje a štwórtu Šěrachowemu pčotarskemu towarstwu, kiž ma swoje sydło w 2002 poswjećenym Šěrachowym domje w něhdyšim knježim dworje w Budyšinku.

Přichodne zarjadowanje Šěrachoweho lěta budže sobotu, 20. meje, wotewrjenje pućowanskeje ščežki po jeho slědach wokoło Budyšinka. **Trudla Malinkowa**

Počesća wuznamnu Serbowku

Ewangelska Serbowka Marja Simonowa je w 19. lětstotku sobu zakłady položila za džensniše skutkowanje Čerwjeneho křiža a za moderne hladanje chorych. Rodžena 1824 do serbskeje Janašec swójby w Dobruši pola Budyšina čehnješe jako młodostna na službu do Drježdźan. Tam wuda so na zamóžiteho tekstilneho překupca Simona a džělaše sobu w jeho wobchodze. We wójnje 1866 poda so do Čech, hdžež pomhaše lacarety załožec a ranjenych zastarować. Na to powoła ju sakska kralowna Carola do direktorija Albertskeho towarstwa, w kotrymž přewza nawodnistwo wukubłanja hladarkow. We wójnje 1870/71 znowa jako samaritka skutkowaca bu po wšej Němskej jako „mać Simonowa“ znata. Po wójnje wuda knize wo teoriji a praksy swojeho skutkowanja a załoži w Loschwitzu hladarnju za inwalidow „Deutsche Heilstätte“. Wospjet wuznamjenjena wona 1877 zemře a bu z wulkej česću na pohrjebnišću swj. Trojicy w Drježdźanach-Johannstadće pochowana.

Marja Simonowa (1824–1877)

Repro: zbirka Trudla Malinkowa

Składnostnje klětušich 200. narodnin Marje Simonoweje je sakski Čerwjeny křiž w minjenych měsacach dał jeje posledni wotpočink wobnowić. Rownišćo so zjawnosći znowa přepoda ze swjatočnosću pjatk, 12. meje, w 14.00 hodź. w hali pohrjebnišća swj. Trojicy, Fiedlerowa dróha, zachod 3. Prof. dr. Anja Katharina Peters porěči wo počesćenej a dalšich žonach w stawiznach wothladowanja. Dr. Jürgen Helfricht rozprawja wo swjim džěle na biografiji Marje Simonoweje, kotraž ma klětuwuń. Nawodnica pohrjebnišća Beatrice Teichmann předstaji wuznam wobnowjeného rownišća. Swjatočnosć wobruhi Nelli Khachatryan-Klemp z piščelowej hudźbu.

Zajimcy su na swjatočnosć přepróšeni. Wobmjezowanych městnow dla pak měli so do toho přizjewić pod presse@drksachsen.de. **Trudla Malinkowa**

Budyski krajny rada Udo Wićaz (naprawo) a Malešanski wjesnjanosta Matthias Seidel wotkryštaj w Budyšinskej cyrkwi informacisku taflu wo fararju a pčolarju Šěrachu.

Foto: Carmen Schumann

Powěšće

Mały Wjelkow. Sotrownja w Małym Wjelkowie je wuznamny swědk twarskeho stila Ochranowskeje bratrowskeje wosady. K njej słuša nimo wulkeho dwora a zahrody dohromady šěsć domow, kiž su w dalokej měrje w originalnym stawje zdźeržane: apoteka, sotrownja, chórowy dom, wila Anna, płokarnja a remiza. Cyły ansambl, natwarjeny w lětach mjez 1770 a 1896, je nětko přiwzaty do europskeho programa „7 Most Endangered“ a słuša z tym k europskemu kulturnemu herbstwu. Z hudźbnym wječorkom 27. apryla wuspěch woswjećichu. Za nuznje trěbne wobnowjenje dósta wosada jako wobsedzerka kónc měrca nimale poł miliona eurow spěchowanja wot Sakskeje a Zwjazka.

Sotrownja w Małym Wjelkowie

Foto: Lubina Malinkowa

Minakał. Po swojim zapokazanju srjedz měrca je fararka dr. Claudija Matthes 1. apryla zastojnstwo fararki w Minakale nastupiła. Z tym skónči so za wosadu tři-lětna wakanca, wšako bě so jeje předchadnik Steffen Hirsch 2019 na wuměnk podať. Młoda fararka přewza zdobom nawodnistwo wulkowosady w holandskej a hatnej krajiny, w kotrejž skutkujetaj nimo njeje hišće fararka Susanne Aechtner w Njeswaćidle a dr. Robert Malink w Rakecach. Tući tři

teologoj zastaraja hromadze šěsć něhdy samostatnych wosadow: Minakał, Łupoj, Klukš, Chwaćicy, Njeswaćidło a Rakecy.

Cerkwica. Po třoch lětach přestawki korony dla podachu so jutrowničku w Cerkwicy pola Lubnjowa zaso jěcharki a jěcharjo na puć wozjewić jutrowne poselstwo. Po přikładze katolskich procesionow w Hornjej Łužicy běchu jutrowne jěchanje w Cerkwicy 1998 založili. Lětsa wobdźěli so 23 porow koni, na kotrychž jěchachu zwjětša žony a holcy ze wšelakich městow a wsow. Na jich wužohnowanju při Cerkwičanskej cyrkwi wobdźěli so něšto stow ludźi. Po trójnym wobjěchanju cyrkweje bě wot chorhojnikow nawjedowany križerski čah štyri hodźiny po wosadnych wsach po puću.

Slepo. Sakske ministerstwo za wobswět spožči Slepjanskej wosadze „Sakske myto za přichod“. W Radebeulu přepoda minister za wobswět Wolfram Günther srjedu, 19. apryla, myto we wysokosći 5 000 eurow. Z mytom připóznawa ministerstwo wobswětowy angažement wosady, kotraž je na farskej ležownosći cisterny za deščowu wodu natwariła a na třěše fary solarnu připrawu instalowała.

Pančicy-Kukow. Na přeprašenje Domo-winskeje skupiny Pančicy-Kukow přednšo-waše Lubina Malinkowa 19. apryla w awli Šule Čišinskeho w Ochranowje a Serbach. Předwšěm předstaji misioniske skutkowanje serbskich žonow a muži we wšelakich kónčinach swěta. Přednošk sčěhowaše něhdze 40 skupinarjow a dalšich zajimcow.

Dary

W měrcu je so dariło za Serbske ewangel-ske towarstwo 200 eurow a za Pomhaj Bóh 92 eurow, 20 eurow, trójce 12 eurow a 4 eura. Bóh žohnuj dary a darićelow.

Spominamy

Před 150 lětami, 21. meje 1873, narodži so wučer **Arnošt Lodni** jako syn kublerja w Jatřobju pola Minakała. Wopyta Kraj-nostawski seminar w Budyšinje a wučerje-še najprjedy štyri lět w Chwaćicach. Wot 1897 do 1934 bě wučer w Rakojdach, hdžež so w šulskim a zjawnym žiwjenju za serbskosć zasadźowaše. Čile džětaše sobu w serbskich towarstwach. Wot 1895 při-słušeše Maćicy Serbskej. 1902 založi sobu ratarske drustwo w Rakojdach a 1904 ratarske towarstwo za Bart a wokolinu. We woběmaj bě lěta dołho člon předsydstwa. 1914 bě sobuzaložer serbskeho towarstwa Nadžija w Rakojdach. Na wuměnk přesydli so 1934 do Budyšina do nowonatwarje-neho jednosójbného domu we wuchod-

nym džělu města na Arndtowej 11. Po wój-nje wuwučowaše w Budyšinje serbsčinu a wupomha jako lektor w redakciji Noweje doby. 1948 w Budyšinje zemré a namaka na Tuchorju swój posledni wotpočink. Na jeho narownym pomniku steješe serbske hrónčko „Štóz wěri, prosy, wojuje, tón z Je-zusom tež dobudze“. Arnošt Lodni bě ženjeny z Marju rodž. Wjezarjec (1878–1948). Mandželskaj mještaj dweju synow, kotraž wostaštaj bjez potomnistwa. Lod-nec row na Tuchorju je zrunany, na měst-nje jich wuměnkarskeho doma steji džena nowotwar. T.M.

Přeprašujemy

06.05. sobota

18.00 kemše z Božim wotkazanjom w Bu-dyšinje w Michalskej cyrkwi (sup. n. w. Malink)

07.05. Kantate

10.00 serbsko-nimska namša w Kórjenju (farařka Magirius, lektor dr. Leipner)
12.00 nutrnosć w serbskim rozhlósu (farařka Malinkowa)

11.05. štwórtk

18.30 Bjesada na farje w Bukecach

14.05. Rogate

14.00 poswjećenje nowych piščelow w cyrkwi w Bukecach

18.05. Bože spěće

12.00 nutrnosć w serbskim rozhlósu (sup. Rummel)

21.05. Exaudi

08.30 kemše z Božim wotkazanjom w Por-šicach (sup. n. w. Malink)

26.05. pjatk

17.00 spěwny wječork Hodžijskeje a Rake-čanskeje Bjesady w Komorowje při hěće młodžinskeho kluba na sport-nišću při dróze do Kulowa

28.05. 1. dzeń swjatkow

09.30 dwurěčne kemše w Hodžiju (sup. Rummel)

10.00 dwurěčne kemše w Rakecach

21.00 Nóc wótworjonych cerkwjow ze serbskim pśinoskom kupki Reso-nantia z Lipska w Nimskej cerkwi w Chóšebuzu

29.05. 2. dzeń swjatkow

14.00 serbska namša w Turjeju (farař Kšenka)

04.06. swjedžen Swjateje Trojicy

10.15 kemše w Budyšinje w Michalskej cyrkwi (sup. n. w. Malink)

12.00 nutrnosć w serbskim rozhlósu (sup. n. w. Malink)

10. a 11.06. sobotu a njedzelu

Serbski ewangeliski cyrkwinski dzeń w Slepom

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangeliske towarstwo z.t., Privatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamolwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goetho-wa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591 600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)
Čišć: Lessingowa čišćernja, Kamjenc
Vertriebskennzeichen: 2 B 13145 E
Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625
Abonement a dary: Serbske ewangeliske towarstwo, Kreissparkasse Bautzen
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiražki z dawkowych srědkow na zakładze hospodarskich planow, wobzamknjenych wot Němskeho zwjazkowneho sejma, Krajneho sejma Braniborskeje a Sakskeho krajneho sejma.
Lětny abonement plaći 8 eurow.